

Joanot Martorell i la tardor de la cavalleria. (Catàleg de l'exposició realitzada al Centre del Carme de València, desembre de 2010 - març de 2011), ed. Eduard Mira, València, Generalitat Valenciana, 2011. 266 pp.

Laura Garrigós
(Universitat de València)

Peça de l'exposició. Espada de l'Emperador Segismund, rei d'Hongria.
Nord d'Itàlia, c. 1433.
Acer, marfil daurat, pell decorada. 93 x 20,5. Viena, Kunsthistorisches Museum.

Una de les aportacions principals de l'any 2010, declarat per la Generalitat Valenciana com l' "Any Martorell" —a més de la celebració del Congrés Internacional "La novel·la de Joanot Martorell i l'Europa del segle XV", organitzat per la Institució Alfons el Magnànim, que ressenyem en aquest mateix número de la revista—, va ser l'exposició del Centre del Carme de València (desembre de 2010 – març de 2011), organitzada pel Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana i comissariada per Eduard Mira i Christian Beaufort. A penes uns dies abans de la inauguració de l'exposició, el 20 de novembre, es complien 520 anys de la finalització de la primera edició de *Tirant lo Blanc*, per part de l'impressor Nicolau Spindeler. I l'any 2010 se celebrava

el possible 600 aniversari del naixement de Joanot Martorell. L'exposició tancava, així, un any, l' "Any Martorell", farcit d'actes importants, entre els quals hi destaquen dos exposicions d'interés social i intel·lectual indubtable. El llibre que ressenyem consta de 12 articles d'especialistes en el món històric, artístic i literari que va envoltar la creació de l'obra de Martorell. Segueix el catàleg pròpiament dit de l'exposició, amb les fotografies i les descripcions o carteles de gairebé 130 peces exposades a les tres sales del Centre del Carme.

Peça de l'exposició. Turbant d'un soldà. Darrer terç del segle XV.
29 x 22,5 cm. Viena, Kunsthistorisches Museum.

Com diu el curador d'aquest catàleg, el professor Eduard Mira, coneixedor de l'obra, del món cultural i cavalleresc europeu del segle XV (va organitzar l'any 2007 una altra magnífica exposició sobre el Toisó d'Or a València), a més de guardonat novel·lista (*Escacs de mort*, la seua darrera novel·la, publicada per Bromera, 2010, gira al voltant de la cort napolitana d'Alfons el Magnànim, inclosos amb especial protagonisme els millors lletraferits valencians que hi anaren): "L'exposició a què remet este catàleg recorre, de manera esquemàtica, la biografia de Joanot Martorell. S'organitza en tres àmbits, precedits per un xicotet espai introductori i seguits per una àrea que actua de colofó obert. Eixos àmbit corresponen, respectivament, al Regne de València i, molt específicament, a la seua capital; a la cort de Westminster d'Enric VI d'Anglaterra; i a la cort napolitana d'Alfons el Magnànim. La capacitat d'observació i la cultura literària de l'autor del *Tirant lo Blanch* li van permetre acumular en eixes corts reials —encara que fóra des del lloc a què la seua condició social l'obligava— una informació que ell reinterpreta literàriament" (p. 13).

Aquesta filosofia sobre la cultura literària de Martorell —oberta a la història de les corts europees, i en especial, és clar, a la napolitana— guia la selecció d'articles del catàleg, que, ordenats alfabèticament, pel cognom de l'autor, són:

Abulafia, David, "La corona d'Aragó en l'època de *Tirant lo Blanc*, 1392-1516", pp. 47-59.

Beaufort, Chistian, "El torneig cortesà", pp. 143-149.

Beltrán, Rafael, "*Tirant lo Blanc* i les biografies militars i cavalleresques en l'Europa del XV", pp. 61-71.

Espadaler, Anton, "Les coses de Turquia en el *Tirant lo Blanch*", pp. 177-183.

Ferrando, Antoni, “Sant Jordi en la simbologia històrica, el culte i la literatura al regne de València”, pp. 119-131.

Franco, Àngela, “Els Nou Barons de la Fama i les Virtuts en la literatura i l’art en l’ocàs de l’edat mitjana”, pp. 151-159.

Gómez Frechina, José, “La pintura en València en els temps de Joanot Martorell”, pp. 103-117.

Mira, Eduard, “Joanot Martorell i la tardor de la Cavalleria”, pp. 13-45.

Perujo Melgar, Joan M. “Les històries troianes que seduïren Joanot Martorell”, pp. 161-175.

Ruiz-Domènec, José Enrique, “Visibilitat de la cavalleria del segle XV: *La Batalla de Sant Romà d’Uccello*”, pp. 133-141.

Zaragozá Catalán, Arturo, “Gòtic i Modern. Consideracions sobre l’art i l’arquitectura en l’edat del cavaller *Tirant lo Blanch*”, pp. 73-87.

Villalmanzo, Jesús, “Joanot Martorell: lloc i data del seu naixement”, pp. 89-101.

Varietat d’aproximacions, com es pot apreciar. Des de la mirada estrictament històrica d’Abulafia, o biogràfica de Villalmanzo, fins a les artístiques de Ruiz-Domènec, Zaragozá o Gómez Frechina, o les cavalleresques, bé de simbolisme hagiogràfic (Ferrando) o bé de pràctica militar (Beaufort). Més literàries són les aproximacions de Beltran, Espadaler o Perujo. En aquest sentit, la proposta més extensa, completa i reveladora és la del propi Mira, donat que està farcida de notes intel·ligents i molt ben documentada. D’altra banda, un treball com el de Franco sembla que resta fora dels paràmetres i objectius de l’exposició i del catàleg donat que tracta un tema que no afecta ni tan sols indirectament Martorell, ni *Tirant* (no hi són esmentats a l’article), ni específicament la corona d’Aragó al segle XV.

No cal dir que el catàleg està esplèndidament il·lustrat, i no només la part fotogràfica de peces i sales de l’exposició. També els articles gaudeixen d’una luxosa il·lustració o il·luminació. El resultat és, doncs, magnífic, tant per la selecció de treballs i investigadors, com per la qualitat i encert de les peces escollides i després reproduïdes i ben descrites al llibre.

Peça de l’exposició. Arnés de Federico III.

189 x 90-100 x 66 cm.

Museu de l’Estat de Viena.